

Examenul național de Bacalaureat 2025

Proba E. c) Istorie

Varianta 2 - Simulare Județeană

Filiera teoretică, profil umanist, toate specializările; Filiera vocațională - profil artistic, toate specializările; - profil sportiv, toate specializările; - profil pedagogic, specializările: bibliotecar-documentarist, instructor-animator, instructor pentru activități extrașcolare, pedagog școlar; - profil teologic, toate specializările.

Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.

Тimpul de lucru efectiv este de trei ore.

СУБЈЕКАТ I

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведене изворе:

„Владавином Петра I (Petru I) (око 1377 - око 1392), Молдавија (Moldova) је предузела одлучне кораке ка међународној афирмацији и државном организовању. Удаљавајући се од Угарске [...], Петар се приближио Пољској, придруживши се новој и моћној групи сила формираној у источној Европи стварањем Пољско-литванске уније. Године 1387. одао је омаж краљу Владиславу Јагелу, чиме је означио главни правац спољне политике Молдавије током једног века. Као део нових спољних односа које је успоставио са краљем Пољске, владар Молдавије му је такође одобрио зајам од 3.000 рубаља, који је овај други гарантовао привременом концесијом града Халича и околног земљишта, чин који је био почетак дугог територијалног сукоба између две земље.

Ослобођен угарског притиска током династијске кризе и борбе за власт кроз коју је Краљевина Угарска пролазила након смрти краља Луја, Петар I је створио православну митрополију са седиштем у Сучави (Suceava), где се преселила и владарска резиденција. Иако је сукоб између владара и Цариградске патријаршије око права именовања носиоца нове митрополије одложио постављање канонског митрополита годинама, Молдавија је обезбедила сопствени извор легитимизације власти, што је значајна етапа у консолидацији независности земље.”

(M. Bărbulescu, D. Deletant, K. Hitchins, Ș. Papacostea, P. Teodor, *Istoria României*)

Б. „Владар Молдавије, Димитрије Кантемир (Dimitrie Cantemir) (1710 – 1711), [...] следио је исту антиосманску оријентацију, подједнако заинтересован за уклањање Молдавије из послушности Порте и обезбеђивање ауторитарне и наследне владавине. У том циљу, потписао је уговор са царем Петром I у Луцку (1711) којим је предвиђено да ће владавина остати, по мушкој линији, у породици Кантемир, осим у случају напуштања православља или кршења оданости цару (чл. III), « сва државна власт биће у рукама владара» (чл. VI) и одређују се границе Молдавије: Дњестар (Nistru), Дунав (Dunărea), Трансилванија (Transilvania), Влашка (Țara Românească) [...]. Антиосмански поход Петра I завршио се поразом код Станилештија (Stănilești) (1711), па је Димитрије Кантемир био приморан да потражи уточиште у Русији [...]. Поступци онога кога су сматрали верним Порти и двосмислен став Константина Бранковеану (Constantin Brâncoveanu) [...] навели су Порту да предузме мере које би учврстиле њену контролу над двама румунским земљама [...]. Уместо бегунца Кантемира, Николаје Маврокордат је враћен у Јаши (Iași), који је, овог пута, како би обезбедио подршку бољара, заузео неочекивани [...] помирителски став.”

(F. Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*)

Полазећи од ових извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Напомените антиотоманску битку наведену у извору Б. **2 бода**
2. Наведите, из извора А, једну информацију која се односи на омаж вазалства. **2 бода**
3. Наведите по једну европску силу на коју се односи извор А, односно извор Б. **6 бодова**
4. Напишите, на испитни папир, слово извора који тврди да је постојао конфликт између Цариградске Патријаршије и владара Молдавије. **3 бода**
5. Напишите једну везу узрок-последича између две информације из извора Б, назначивши улогу сваке понаособ (узрок, односно последица). **7 бодова**
6. Представите две дипломатске акције у којима учествују владари румунских средњовековних држава са ванкарпатског простора, у XV-ом –XVII-ом веку. **6 бодова**
7. Наведите једну сличност између две војне акције у којима учествују Румуни у XVI-ом веку. **4 бода**

СУБЈЕКАТ II

(30 бодова)

Прочитајте, пажљиво, ниженаведени извор:

„Сазивање Дијете Угарске и Трансилваније (Transilvania) 1790. године понудило је привилегованим народима прилику да формулишу своје захтеве према Бечу, али је такође отворило поље афирмације за Румуне. Међутим, сазив Дијете у Трансилванији одражавао је карактер режима привилегованих политичких нација и прихваћених религија.

Национално заједничко дело *Supplex Libellus Valachorum* развили су истакнуте личности интелектуалног живота Самуил Мику, Георге Шинкај, Петру Мајор, Јоан Пиоариу Молнар, Јосиф Мехеши, Будај Делеану и др. (Samuil Micu, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Ioan Ploariu Molnar, Iosif Meheși, Budaï Deleanu). Потписан у име нације од стране њених слободних категорија, *Supplex* синтетише постулате у пет битних тачака: 1. брисање одвратних и увредљивих назива толерисаних признатих и реорганизација румунске нације у коришћењу свих грађанских и „националних“ права; 2. дати румунској нацији место које је имала у политичком животу у средњем веку; 3. свештенство, племство и плебејци треба да себе сматрају на нивоу сталежа који чине савез три народа; 4. пропорционална заступљеност у Дијети и у функцијама; 5. административним јединицама са румунском већином требало би дати румунске или мешовите називе или да задрже називе по рекама или тврђавама. Коначно, уопштавајући програм, меморандум захтева да становници кнежевине, без обзира на нацију или веру, имају право, према свом статусу и стању, на исте слободе и повластице, и да снесу исте дужности. [...] Након што га је Дијета одбила, закон о политичком представљању прати други *Supplex* (1792), састављен и поднет у име два епископа, Јоана Боба (Ioan Bob) и Герасима Адамовића (Gherasim Adamovici), при чему је први представљао грчкокатоличку, а други православну конфесију. Упркос додавању историјских аргумената и сводењу националне формуле на формулу црквених институција, други *Supplex* дели исту судбину.“

(M. Bărbulescu, K. Hitchins, *Istoria României*)

Полазећи од овог извора, одговорите на следеће захтеве:

1. Назначите један историјски простор наведен у извору. **2 бода**
2. Утврдите век у ком се одвијају догађаји наведени у извору. **2 бода**
3. Напомените једну политичку централну институцију Трансилваније и једну њену карактеристику на које се односи извор. **6 бодова**
4. Наведите, из датог извора, две информације о другом *Supplex*-у. **6 бодова**
5. Формулишите, на основу датог извора, мишљење о документу *Supplex Libellus Valachorum*, подржавајући га са две информације из извора. **10 бодова**
6. Аргументујте, путем историјског догађаја, тврдњу да у другој половини XX-ог века политички фактор утиче на проучавање теме романског порекла Румуна. (Бодује се представљање историјског догађаја и употреба појмова који изражавају узрочност и закључак). **4 бода**

СУБЈЕКАТ III

(30 бодова)

Израдите, на приближно две странице, есеј о локалним аутономијама и централним институцијама на румунском простору (IX–XVIII век), и:

- напомену двеју локалних аутономија са унутаркарпатског простора, у IX – XI-ом веку и напомену два аспекта који се односе на њу;
- напомену двеју карактеристика локалних аутономија румунског ванкрапастког простора у XIII-ом веку;
- напомену једне централне институције из једне румунске ванкрапастке средњовековне државе и представљање једног историјског догађаја у којем учествује њен представник у XIV-ом веку;
- формулисање мишљења о еволуцији једне централне политичке институције са румунског унутаркарпатског простора у XVI-ом –XVIII-ом веку и подржати га једним историјским аргументом

Nota! Se punctează și utilizarea limbajului istoric adecvat, structurarea prezentării, evidențierea relației cauză-efect, elaborarea argumentului istoric (prezentarea unui fapt istoric relevant și utilizarea conectorilor care exprimă cauzalitatea și concluzia), respectarea succesiunii cronologice/logice a faptelor istorice și încadrarea eseului în limita de spațiu precizată.